

market monitor

Focus op ICT – prestaties en vooruitzichten

Disclaimer

Dit rapport wordt louter ter informatie verstrekt en is niet bedoeld als enige aanbeveling of advies aan de lezer(s) met betrekking tot een specifieke transactie, investering of strategie. Lezers zijn zelf verantwoordelijk voor het nemen van commerciële en andere beslissingen omtrent de verstrekte informatie. Hoewel Atradius al het noodzakelijke heeft gedaan om te verzekeren dat de informatie in dit rapport verkregen is van betrouwbare bronnen, kan Atradius niet verantwoordelijk gesteld worden voor fouten of omissies, of voor de resultaten verkregen door gebruik van deze informatie. Alle informatie in dit rapport wordt gegeven 'zoals ze is', zonder garantie op volledigheid, accuraatheid, tijdsgebondenheid, of op de resultaten verkregen door gebruik van het rapport, en zonder garantie van enige soort, uitdrukkelijk of geïmpliceerd. In geen geval zal Atradius, haar gerelateerde partners of corporaties, of de partners, agenten of werknemers hiervan verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor enige genomen beslissing of actie die zij zouden nemen op basis van de in dit rapport verstrekte informatie om het even welke schade het betreft, zelfs wanneer vooraf geïnformeerd over de mogelijke negatieve gevolgen.

In deze uitgave...

Inleiding	Grote verschuivingen aan de horizon 4
Volledige rapporten	
China	Steeds meer uitdagingen voor fabrikanten en detailhandelaren 5
India	Nog altijd de hoogste groeicijfers op internationaal vlak 7
Verenigd Koninkrijk	Onzekerheid dreigt voor de ICT-markt na de Brexit 9
Verenigde Staten	Impact van nieuw economisch beleid in de VS valt nog te bezien 11
Marktprestaties in een oogopslag	
Frankrijk	Verdere groei, maar de marges blijven onder druk staan 13
Italië	Herstel houdt naar verwachting aan 14
Marktprestaties in een flits	
	Duitsland, Japan, Verenigde Arabische Emiraten Zuid-Korea 15
Overzichtstabel	Overzicht van de prestaties per sector en per land 18
Sectorprestaties	Veranderingen sinds april 2017 20

Op de volgende pagina's geven we aan de hand van de volgende weersymbolen de algemene economische vooruitzichten per sector weer:

Uitstekend

Goed

Redelijk

Matig

Slecht

Grote verschuivingen aan de horizon

De internationale ICT-markt blijft groeien; in 2017 zou de verkoop van producten en diensten op het vlak van informatietechnologie en telecommunicatie met 2,5% moeten groeien, na een groei van 2,1% tot meer dan EUR 3 biljoen in 2016, volgens het European IT Observatory (EITO).

Dat gezegd zijnde groeit de 'traditionele' ICT-sector in veel industrielanden niet langer in een tempo waarbij bedrijven de gevolgen van stijgende kosten en dalende prijzen kunnen opvangen. Het gevolg hiervan is dat veel bedrijven niet het nodige rendement uit hun werkkapitaal halen. De belangrijkste oorzaken van wanbetalingen en insolventies van ICT-bedrijven zijn momenteel de grotere prijsdruk en marge-erosie door de toegenomen concurrentie en het gebrek aan productdifferentiatie. Een andere reden is de krimpende markt door de lagere vraag van consumenten naar tablets en de aanhoudende zwakte op de traditionele pc-markt. Terwijl het aantal insolventies voor ICT op de meeste markten nog altijd onder het gemiddelde van andere grote sectoren ligt, kampen ICT-bedrijven met meer uitdagingen, doordat nieuwe technologieën en veranderende marktomstandigheden voor grote verschuivingen zorgen in het landschap van de sector.

Met de opkomst van technologieën zoals de cloud, mobiliteit en Internet of Things moeten de meeste ICT-distributeurs hun waarde voor (weder)verkopers in toenemende mate duidelijk omlijnen; om te overleven moeten ze kiezen tussen een grote speler of een nichespeler worden. Men verwacht dat de nieuwe technologieën tot drastische verschuivingen zullen leiden door de aanhoudende margedruk, toenemende betalingsachterstanden, krappe kasstromen en zware concurrentie. Hierdoor wordt de kans op een faillissement voor ICT-bedrijven die zich niet weten aan te passen groter. Ook verwacht men dat ICT-providers met een hoge schuldenlast kwetsbaarder zullen worden in tijden van economische volatiliteit. Bedrijven die sterk vertrouwen op bankfaciliteiten en kredieten van leveranciers voor hun werkkapitaal, worden meer blootgesteld aan nadelige financiële omstandigheden en een vermindering of opzegging van hun kredietfaciliteiten.

China

- Groei van de binnenlandse verkoop neemt af
- Steeds meer uitdagingen voor fabrikanten en detailhandelaren
- Meer insolventies verwacht in sommige segmenten

Overzicht

Beoordeling kredietrisico	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Trend in wanbetaling over de afgelopen 6 maanden				✓	
Ontwikkeling van wanbetaling in de komende 6 maanden			✓		
Trend in insolventies over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van insolventies in de komende 6 maanden				✓	
Financieringscondities	zeer hoog	hoog	gemiddeld	laag	zeer laag
Afhankelijkheid van bankfinanciering			✓		
Algehele schuldenlast van de sector			✓		
Bereidheid van banken om krediet te verlenen aan de sector			✓		
Bedrijfsklimaat	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Winstmarges: algemene trend over de afgelopen 12 maanden				✓	
Situatie algemene vraag (verkoop)			✓		

Bron: Atradius

China is 's werelds grootste importeur en exporteur van elektronica/ICT-producten. De overvloed aan laaggeschoolde arbeidskrachten en productiestimulansen heeft geleid tot een grote afhankelijkheid van high-tech importartikelen, die vervolgens worden geassembleerd, verwerkt in eindproducten en tot slot geëxporteerd. In absolute cijfers vertegenwoordigt China meer dan 30% van de wereldwijde export van consumentenelektronica, terwijl de consumentenelektronica als percentage van de nationale export bijna 25% vertegenwoordigt.

Volgens het European IT Observatory (EITO) is de groei van de Chinese ICT-verkoop vertraagd, van 7,3% op jaarbasis in 2015 naar 3,0% in 2016. Voor 2017 verwacht men een groeicijfer van 2,4%. Deze vertraging is te wijten aan de teruglopende groei van de Chinese economie en de grotere economische onzekerheid, grotere marktpenetratie en prijsconcurrentie. De teruglopende verkoop op de pc- en tabletmarkt en de vertraging in het smart-

phonesegment werden gecompenseerd door technologische innovaties zoals cloud computing, big data en Internet of Things. De verdere expansie van die opkomende technologieën zou voor marktexpansie op middellange termijn moeten zorgen, samen met inkomstengroei, modernisering van bedrijven en overheidssteun voor de IT-sector.

Ondanks de verdere groei van de Chinese ICT-markt neemt het aantal uitdagingen toe. Voor ICT-fabrikanten wordt de concurrentie zwaarder; het voorbije decennium zijn immers veel bedrijven op het Chinese vasteland actief geworden in de fabricage van onderdelen, met prijzenoorlogen tot gevolg. Tegelijkertijd staat dit segment in hoge mate bloot aan prijschommelingen voor metaal en olie. Een ander probleem zijn de stijgende loonkosten; in verschillende provincies van China waren er immers regelmatige en sterke stijgingen van de minimumlonen. Veel Chinese productievestigingen voor ICT vinden dan ook moeilijk nieuwe werknemers.

China: ICT-sector

	2016	2017	2018f
Bbp-groei (%)	6,7	6,2	6,2
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	19,6	11,1	10,5

Aandeel van de sector in de nationale economie (%)	0,1
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	6,1
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	6,8
Exportgerichtheid	gemiddeld
Concurrentie	hoog

Bronnen: IHS, Atradius

In het segment ICT-distributie/-retail is het aantal verzoeken om langere betalingstermijnen en het aantal laattijdige betalingen gestegen sinds eind 2015. Voor de traditionele verkoopkanalen neemt de concurrentie door het groeiende segment online verkoop toe, aangezien online verkopers concurrerende prijzen en handig winkelen vanuit huis kunnen aanbieden. Fysieke winkels hebben te lijden onder logistieke en opslagkosten. Een ander probleem is het grotere morele risico tijdens een baisse, doordat sommige spelers misschien hun kans wagen met een eenmalige deal om snel geld te verdienen en daarna uit de sector te verdwijnen.

Detailhandelaren die zich richten op de verkoop van buitenlandse ICT-merken, kampen met een steeds grotere neerwaartse druk, door de voorkeur van de Chinese overheid voor lokale merken in het kader van de nationale strategie inzake informatiebeveiliging. Met andere woorden, ze kunnen te maken krijgen met hindernissen, als gevolg van door de overheid gesponsorde projecten.

Voorlopig blijft ons acceptatiebeleid over het algemeen open voor grote ICT-fabrikanten en nationale/regionale distributeurs, terwijl we voorzigtiger staan tegenover systeemintegreerders en online verkopers, waar de concurrentie zwaarder is en de financiële situatie van bedrijven vaak minder goed is. Voorzichtigheid is ook geboden bij private ICT-distributeurs die de distributie voor slechts een of twee merken verzorgen, aangezien de ICT-markt snel verandert en dergelijke bedrijven worden blootgesteld aan grotere risico's door sterk geconcentreerde productassortimenten. In al deze segmenten verwachten we dat het aantal insolventies zal toenemen in 2017.

Transparantieproblemen blijven een van de grootste uitdagingen in de Chinese ICT-sector, doordat de eigendomsstructuur van bedrijven en hun groepsstructuur niet altijd duidelijk zijn en er vaak verschillende financiële cijfers voorhanden zijn. Een kruislingse garantie wordt vaak gebruikt bij bankleningen aan ICT-handelaren. Hierdoor kan een bedrijf met liquiditeitsproblemen andere bedrijven meeslepen in zijn val. Tegelijkertijd kunnen overheidsacties (bijvoorbeeld campagnes om corruptie te bestrijden) de risicobeoordelingen verder bemoeilijken.

Chinese ICT-sector

Sterke Punten

Lage productiekosten; internationaal centrum voor fabrikanten van originele onderdelen

Enorme binnenlandse markt die groeit naarmate het land zich ontwikkelt

Staatssteun voor de ontwikkeling van de IT-sector en stijgende buitenlandse investeringen

Zwakke Punten

Erosie van de kostenvoordelen van China op sommige vlakken, met de verhuizing van productievolumes naar elders

Het aantal eerste kopers neemt af

Veel piraterij, problemen in verband met cyberbeveiliging, zware concurrentie en regelgevende onzekerheid

Bron: Atradius

India

- Nog altijd de hoogste groeicijfers op internationaal vlak
- Groot aandeel in de Indiase dienstenexport
- Veel uitdagingen voor kleine bedrijven

Overzicht

Beoordeling kredietrisico	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Trend in wanbetaling over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van wanbetaling in de komende 6 maanden			✓		
Trend in insolventies over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van insolventies in de komende 6 maanden			✓		
Financieringscondities	zeer hoog	hoog	gemiddeld	laag	zeer laag
Afhankelijkheid van bankfinanciering		✓			
Algehele schuldenlast van de sector		✓			
Bereidheid van banken om krediet te verlenen aan de sector			✓		
Bedrijfsklimaat	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Winstmarges: algemene trend over de afgelopen 12 maanden			✓		
Situatie algemene vraag (verkoop)			✓		

Bron: Atradius

De sector IT en IT Enabled Services (ITES) was een van de grootste drijvende krachten achter de economische groei van India; in 2016 droeg het meer dan 9% bij tot het Indiase bbp. In totaal werken er bijna 3,7 miljoen mensen bij 16.000 bedrijven in deze sector. IT vertegenwoordigt ruim 45% van de totale dienstenexport van het land.

Volgens het European IT Observatory (EITO) is de groei van de Indiase ICT-verkoop teruggelopen, van een verbluffende 11,9% op jaarbasis in 2015 naar 4,7% in 2016. Voor 2017 verwacht men een stijging van 5,2%. Op internationaal vlak blijft de Indiase ICT-markt koploper qua groei.

In 2016 was de Indiase IT-sector goed voor naar schatting USD 160 miljard. Het segment IT-diensten vertegenwoordigt 47%, gevolgd door het beheer van bedrijfsprocessen (BPM) met 18%; techniek, onderzoek en ontwikkeling (ER&D) en verpakte software zijn goed voor 16% en hardware voor 8%. In 2016 vertegen-

woordigde de e-commercemarkt naar schatting USD 17 miljard, goed voor een stijging van 21% op jaarbasis. De Indiase markt voor ICT-hardware was goed voor USD 18,25 miljard in boekjaar 2015-16, vooral dankzij het grotere aantal verkochte phablets, smartphones, notebooks en printers. De belangrijkste groei-factoren zijn de betere economische indicatoren, het stijgende besteedbaar inkomen, de penetratie van landelijke gebieden, tier 2- & tier 3-steden, online en digitale marketing, de bloei van e-commerce en het hervormingsinitiatief van de overheid voor deze sector. Tegen 2020 zal de Indiase IT-BPM-sector naar verwachting een totale omzet van USD 200-225 miljard boeken en in 2025 zelfs USD 350-400 miljard.

Ondanks deze sterke groeicijfers blijven de zware concurrentie, prijsdruk en goedkope import echter de grootste uitdagingen voor de binnenlandse ICT-markt, vooral voor kleine IT-wederverkopers en -distributeurs. Dit zijn hoofdzakelijk privébedrijven/partnerschappen, die met zeer krappe marges werken en vaak

India: ICT-sector

	2016	2017	2018f
Bbp-groei (%)	7,0	7,6	7,6
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	10,7	11,7	11,7

Aandeel van de sector in de nationale economie (%)	1,0
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	12,1
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	11,6
Exportgerichtheid	gemiddeld
Concurrentie	zeer hoog

Bronnen: IHS, Atradius

met liquiditeits- en solventieproblemen kampen. In het segment van de IT-distributeurs steeg het aantal wanbetalingen en kredietverzekeringsclaims in 2016.

We hanteren een over het algemeen open acceptatiebeleid voor grote IT-distributeurs en bedrijven die software-/hardwarediensten verlenen, alsook voor IT-dienstverleners die op de beurs genoteerd zijn of in privéhanden zijn van sterke, gevestigde groepen. We staan echter voorzichtiger tegenover het segment IT-distributeurs en kleine partnerschappen/privébedrijven die hun jaarrekening niet hoeven te deponeren bij het handelsregister en die doorgaans niet bereid zijn om die informatie te delen met informatiebedrijven van derden.

Bij onze acceptatieprocedure houden we rekening met de handelsgeschiedenis, het klantenprofiel en de credit management-capaciteiten van afzonderlijke kopers.

Indiase ICT-sector

Sterke Punten

Grote binnenlandse markt die groeit naarmate het land zich ontwikkelt

Bloeiende e-commerce

Zwakke Punten

Zware concurrentie en krappe marges

Veel IT-bedrijven torsen een hoge schuldenlast en zijn afhankelijk van bankleningen

Bron: Atradius

Verenigd Koninkrijk

- Vertraging van de groei verwacht in 2017
- Onzekerheid dreigt voor de ICT-markt na de Brexit
- Betalingen gebeuren na gemiddeld 60 dagen

Overzicht

Beoordeling kredietrisico	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Trend in wanbetaling over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van wanbetaling in de komende 6 maanden			✓		
Trend in insolventies over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van insolventies in de komende 6 maanden			✓		
Financieringscondities	zeer hoog	hoog	gemiddeld	laag	zeer laag
Afhankelijkheid van bankfinanciering				✓	
Algehele schuldenlast van de sector				✓	
Bereidheid van banken om krediet te verlenen aan de sector			✓		
Bedrijfsklimaat	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Winstmarges: algemene trend over de afgelopen 12 maanden				✓	
Situatie algemene vraag (verkoop)				✓	

Bron: Atradius

Ook in 2016 deed de Britse ICT-markt het goed, met een groei van de toegevoegde waarde van 4,5%. Net als in 2015 blijft de vraag naar hardwareproducten dalen, terwijl software en data-diensten de grootste drijvende krachten achter de groei bleven, samen met cloud computing en Internet of Things. Datacentra, cloud computing en de verdere ontwikkeling van mobiele apps en nieuwe technologie (bijvoorbeeld draagbare technologie) zouden de komende jaren voor groei moeten zorgen in de sector.

Voor 2017 verwacht men echter een vertraging van de groei in de ICT-sector tot 2,6%, wegens de dreigende onzekerheid op de Britse ICT-markt na de Brexit-beslissing. Door de grotere economische onzekerheid vertraagt ook de groei van de particuliere consumptie en worden meer bedrijfsinvesteringen opnieuw bekeken of uitgesteld. Momenteel zijn veel bedrijven niet geneigd om IT-projecten op lange termijn te lanceren en stellen ze niet-essentiële upgrades uit.

Na jaren van relatief stabiele wisselkoersen is de valutavolatiliteit (dat wil zeggen de waardevermindering van het Britse pond) na het Brexit-referendum in juni 2016 een probleem geworden voor de sector; veel ICT-bedrijven importeren/kopen immers in EUR/USD en verkopen in GBP. Na de Brexit-beslissing hebben grote hardwareverkopers hun prijzen verhoogd met tot 10%, als antwoord op de waardevermindering van het Britse pond tegenover de Amerikaanse dollar en de hogere invoerkosten. Sommige kopers hebben al bevestigd dat de toeleveringsketen dit gebruikt als reden om de prijzen te verhogen.

Betalingen in de Britse ICT-sector gebeuren na gemiddeld 60 dagen. Het betalingsgedrag is goed en het aantal late betalingen is laag. Het aantal wanbetalingen is de afgelopen twaalf maanden niet gestegen; deze positieve trend houdt naar verwachting aan. Het aantal insolventies in de ICT-sector is gemiddeld en voor 2017 wordt geen grote stijging verwacht. De concurrentie

Verenigd Koninkrijk: ICT-sector

	2016	2017	2018f
Bbp-groei (%)	1,8	1,7	1,3
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	4,5	2,6	2,8

Aandeel van de sector in de nationale economie (%)	3,2
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	3,6
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	3,0
Exportgerichtheid	laag
Concurrentie	hoog

Bronnen: IHS, Atradius

blijft echter zwaar en de marges van bedrijven blijven onder druk staan, met minimale toetredingsdrempels. ICT-bedrijven concurreren niet alleen op prijs, maar ook op hun productaanbod. Zo proberen ze zich te onderscheiden door hun aanbod, om hun (al krappe) marges te behouden.

Ons acceptatiebeleid voor de Britse ICT-sector blijft voorlopig open. Dat gezegd zijnde, gelet op de huidige wisselkoersproblemen, draaien onze besprekingen met kopers rond mechanismen/technieken om zich in te dekken tegen wisselkoersen, aangezien veel bedrijven de laatste paar jaar niet met dit risico te maken hebben gehad.

We volgen leveringen aan de sector van de financiële diensten ook nauw op. Deze sector kan immers zwaarder getroffen worden door de Brexit-beslissing dan andere sectoren, doordat de mogelijke verhuizing van financiële instellingen naar het Europese vasteland tot een lagere vraag naar IT zou leiden. De EU-markten zijn een belangrijke bron voor groei van bedrijven, personeelsherving en activiteiten van de Britse ICT-sector op de interne markt. Als het Verenigd Koninkrijk uit de EU stapt, kan dit grote kosten en implicaties voor Britse wederverkopers met zich meebrengen.

Britse ICT-sector

Door technologische ontwikkelingen blijft de vraag vanuit de meeste sectoren groot

Investerings in datacentra/cloud computing blijven toenemen

Over het algemeen aantrekkelijk voor investeerders

Meer economische onzekerheid door de Brexit-beslissing

Grote concurrentie en krappe marges

Hardwareverkoop blijft dalen

Bron: Atradius

Verenigde Staten

- Opkomende technologie blijft sterk groeien
- Impact van nieuw economisch beleid in de VS valt nog te bezien
- Lichte stijging van het aantal insolventies verwacht in 2017

Overzicht

Beoordeling kredietrisico	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Trend in wanbetaling over de afgelopen 6 maanden				✓	
Ontwikkeling van wanbetaling in de komende 6 maanden				✓	
Trend in insolventies over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van insolventies in de komende 6 maanden				✓	
Financieringscondities	zeer hoog	hoog	gemiddeld	laag	zeer laag
Afhankelijkheid van bankfinanciering		✓			
Algehele schuldenlast van de sector		✓			
Bereidheid van banken om krediet te verlenen aan de sector		✓			
Bedrijfsklimaat	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Winstmarges: algemene trend over de afgelopen 12 maanden			✓		
Situatie algemene vraag (verkoop)			✓		

Bron: Atradius

In 2016 genoot de Amerikaanse ICT-markt van een stabiele economische groei en solide particuliere consumptie, dankzij loonstijgingen, meer werkgelegenheid en lagere energieprijzen. Volgens het European IT Observatory (EITO) groeide de ICT-verkoop in de Verenigde Staten met 3,2% op jaarbasis in 2016, terwijl de IT-verkoop met 4,3% groeide en bedrijven die softwarediensten verlenen met 9,0% groeiden.

In 2017 zou de Amerikaanse ICT-markt verder moeten groeien, met 3%-4%. Verwacht wordt dat in 2017 de verkoop van smartphones goed zal zijn voor USD 55,6 miljard, een stijging van 2% op jaarbasis; dan zouden ook meer budgetmodellen in de winkelrekken moeten liggen. Dat gezegd zijnde verwacht men dat de verkoop van tablets, een van de best verkopende producten van de voorbije jaren, met 8% zal dalen tot USD 16 miljard, doordat het aantal gebruikers afvlakt en apparaten minder snel

worden vervangen. Ook zou de verkoop van laptops en desktops met respectievelijk 3% en 8% dalen tot USD 15,6 miljard en USD 3,9 miljard. Net als in 2016 zullen opkomende technologieën de grootste drijvende kracht achter de groei zijn; connectiviteit, waaronder digitale assistenten en 3D-printing, augmented/virtual reality, zelfrijdende voertuigen en medische en sporttechnologie zullen naar verwachting met minstens 10% groeien.

Ondanks de overwegend solide groeicijfers in veel ICT-segmenten resulteert de zware concurrentie nog altijd in lage prijzen en krappe marges voor distributeurs en detailhandelaren. De marges van fabrikanten hebben te lijden onder de reeds hoge marktpenetratie van volwassen productcategorieën en de daaruit voortvloeiende behoefte aan innovatie. Veel ICT-bedrijven zijn nog altijd sterk afhankelijk van bankfaciliteiten en externe financiering, met schuldenrijke balansen tot gevolg. In 2017 zou

USA: ICT-sector

	2016	2017	2018f
Bbp-groei (%)	1,6	2,2	2,4
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	4,0	3,5	3,3
Aandeel van de sector in de nationale economie (%)			3,2
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)			4,3
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)			5,0
Exportgerichtheid			gemiddeld
Concurrentie			hoog

Bronnen: IHS, Atradius

het aantal insolventies in de ICT-sector stabiel moeten blijven of zelfs licht stijgen, door de zware concurrentie, het grote aantal starters en de korte productcycli.

De betalingstermijnen in de ICT-sector liggen doorgaans tussen de 30 en 90 dagen, maar in sommige gevallen kan dat oplopen tot 120 dagen. Betalingsachterstanden houden over het algemeen verband met geschillen rond productprijzen of andere problemen, en niet met liquiditeitsproblemen. Fabrikanten bieden vaak prijsbescherming of productkortingen aan om hun voorraden kwijt te raken, gezien de snelle technologische innovatie op de markt. Dit kan tot geschillen leiden en uiteindelijk tot een stijging van het aantal wanbetalingen, tot de problemen kunnen worden opgelost.

Het valt nog te bezien welke impact het beleid van de Trump-regering zal hebben op de Amerikaanse markt voor informatie- en communicatietechnologie. De aangekondigde belastingverlagingen en stimulansen kunnen tot meer koopkracht voor gezinnen leiden en de werkloosheid verder verlagen, waardoor mensen meer aan ICT zouden kunnen uitgeven. Een massale beperking van het programma voor H1-B-immigratievisa voor hoogopgeleide immigranten kan echter nadelig zijn op het vlak van personeelswerving. Tegelijkertijd kunnen hogere tarieven voor de import van elektronica uit Azië nadelig zijn voor producenten en de verkoopprijzen opdrijven, terwijl Amerikaanse ICT-exporteurs geraakt kunnen worden door een toename van het wereldwijde protectionisme (vooral zij die aan Zuid-Amerika verkopen).

Tot er meer zekerheid is over de implicaties van mogelijke veranderingen in het Amerikaanse handels- en economisch beleid blijft ons acceptatiebeleid voorzichtig open; de nadruk zal vooral liggen op gunstige deelsectoren zoals smartphones, tablets en gezondheidstechnologie, naast andere opkomende technologieën, terwijl we ongunstige of krimpende deelsectoren zoals pc's links laten liggen. We hanteren een voorzichtigere aanpak voor bepaalde nichesegmenten of -markten (zoals bedrijven die consumentenelektronica exporteren naar Zuid-Amerika) of Zuid-Amerikaanse markten, wegens de aanhoudende economische problemen in sommige landen.

De transparantie van producten en hun levenscycli – waaronder een inzicht in terugkoopregelingen voor oude of verouderde producten – is van cruciaal belang wanneer we kopers analyseren. In het geval van korte levenscycli en technologie die snel verouderd, is het belangrijk om te weten welke eindmarkten en deelsectoren worden bediend.

Amerikaanse ICT-sector

Sterke Punten

Fabrikanten van halfgeleiders kunnen een daling voor één eindproduct compenseren met winst in een ander segment

Nieuwe apparaten, vooral voor mobiliteit, worden algemeen aanvaard door de consument

Softwarebedrijven profiteren van de trend naar cloud-based applicaties en computing

Zwakke Punten

Vraag naar desktops blijft zwak

Zware concurrentie zorgt voor prijsdruk en krappe marges

Korte levensduur van producten en kapitaalintensieve sector

Bron: Atradius

Marktprestaties in een oogopslag

Frankrijk

- Verdere groei, maar de marges blijven onder druk staan
- Groothandelaren boren steeds vaker het segment IT-diensten aan
- Weinig insolventies, maar plotselinge faillissementen zijn mogelijk

In 2016 was de Franse ICT-markt goed voor ongeveer EUR 67 miljard; het segment IT-diensten (technologieconsultancy, software en diensten) vertegenwoordigde ongeveer 78% en het segment hardware 22%.

In 2016 kromp de Franse smartphonemarkt voor het eerst. Het volume daalde met 6% door de hoge penetratie en het lagere aantal vervangingen. De markt groeide echter met 5% in waarde, dankzij de verkoop van topproducten met grotere schermen. De verkoop van computers (-4% qua volume) en tablets (-21% qua volume) daalde verder door de marktverzadiging, concurrentie van smartphones en hybride producten en een lager aantal vervangingen van tablets.

In 2017 zou de Franse IT-dienstensector met 3% moeten groeien, na een groei van 2,9% in 2016. Door de ontwikkeling van IT-externalisatie en cloud computing, die de vraag naar servers en IT-consultancy opdrijven, blijft deze sector naar verwachting dan ook de belangrijkste drijvende kracht achter de groei van de ICT-markt. Voor 2017 verwacht men opnieuw een sterke stijging van de verkoop van SMAC-technologie (Social, Mobile & Analytics in the Cloud) en SaaS-technologie (Software as a Service).

Voor het hardwaresegment verwacht men dat 2017 echter een uitdagend jaar blijft, gelet op het zeer competitieve klimaat, de prijsdruk en de verdere consolidatie van de markt. Veel kleine spelers hebben het moeilijk door de mogelijk eenzijdige concentratie van hun klantenbestand (of leveranciers) en de beperkte toegevoegde waarde. Groothandelaren in IT-hardware proberen steeds vaker de overstap te maken van de zuivere verkoop van hardware naar IT-diensten en producten met een grotere toegevoegde waarde, om hun winstgevendheid te verbeteren. Op deze manier kunnen ze immers een grotere omzet en betere marges realiseren.

Ondanks de algemene groei lijden veel Franse ICT-groothandelaren onder structureel krappe marges, met een vermogensverhouding die vaak niet meer dan 15% bedraagt. Dat gezegd zijnde kunnen kleine en middelgrote spelers tamelijk veerkrachtig zijn indien ze voordeel halen uit een flexibele kostenstructuur, terwijl grote beursgenoteerde IT-dienstengroepen voordeel halen uit een sterke binnenlandse marktpositie.

We verwachten dat het aantal betalingsachterstanden en insolventies de komende maanden laag en over het algemeen stabiel zal blijven; ons acceptatiebeleid voor het ICT-segment blijft over het algemeen open tot neutraal. Plotselinge faillissementen zijn door de uitdagende marktomstandigheden niet uit te sluiten. We moeten er rekening mee houden dat de risico's, vooral voor kleine ICT-bedrijven, nog steeds groot zijn: met hun beperkte eigen-vermogensbasis zullen ze moeilijk een verdere daling van de marges kunnen opvangen op een markt die zeer competitief is en die van ICT-groothandelaren verwacht dat ze bijkomende diensten verstrekken.

Italië

- **Herstel houdt naar verwachting aan**
- **Betalingen gebeuren na gemiddeld 60 à 90 dagen**
- **Laag aantal betalingsachterstanden en insolventies**

Met ongeveer 75.000 bedrijven en 460.000 werknemers vertegenwoordigt de ICT-sector 1,6% van de Italiaanse economie. Volgens de sectorvereniging Assinform groeide de Italiaanse ICT-markt in 2016 met 1,8% tot EUR 66,1 miljard. Voor 2017 wordt een groei van 2,3% verwacht.

In het business-to-business segment zijn het vooral grote bedrijven die in IT investeren (vooral in de sector van de financiële diensten, gevolgd door productie en telecommunicatie). Zij vertegenwoordigen meer dan 60% van de totale binnenlandse IT-uitgaven. De vraag vanuit de openbare sector blijft echter beperkt en de koopkracht van bedrijven in het mkb op het vlak van IT blijft laag, als gevolg van de nog altijd beperkte toegang tot bankleningen voor kleine bedrijven en het gebrek aan middelen.

In het consumentensegment boekt e-commerce, dat in Italië nog altijd in de beginfase zit, in vergelijking met andere Europese landen, een toenemende ICT-verkoop, terwijl de verkoop in fysieke winkels doorgaans daalt. De aanhoudende economische onzekerheid is nog altijd een rem op hogere ICT-uitgaven door de Italiaanse consument.

In de meeste ICT-segmenten zijn de marges verbeterd in 2015 en bleven ze stabiel in 2016. Door de beperkte mogelijkheden voor organische groei en de aanhoudende economische onzekerheid streven spelers op deze markt naar expansie, door middel van overnames en specialisatie (diensten op maat en met een

toegevoegde waarde). Betalingen in de ICT-sector gebeuren over het algemeen na 60 à 90 dagen, het betalingsgedrag was goed tot dusver en het aantal wanbetalingen is laag. Er zijn tamelijk weinig faillissementen van ICT-bedrijven, vergeleken met andere Italiaanse sectoren; dat aantal zou de komende maanden stabiel moeten blijven.

Ons acceptatiebeleid voor de ICT-sector blijft over het algemeen open, vooral voor providers van IT-diensten met een toegevoegde waarde die steeds meer marktkansen kunnen benutten (netwerkinfrastructuren, cloud computing).

Kleine spelers en groothandelaren met een beperkte toegevoegde waarde moeten echter van naderbij worden opgevolgd, aangezien ze meer bloot staan aan financiële moeilijkheden in verband met hun werkkapitaal, vooral wanneer ze afhankelijk zijn van grote klanten en de openbare sector. We staan ook voorzichtiger tegenover groothandelaren die diensten met een beperkte toegevoegde waarde aanbieden en die een lage kritieke massa hebben, alsook bedrijven die sterk afhankelijk zijn van de verkoop en diensten aan de openbare sector (vanwege de doorgaans late betalingen door openbare instanties).

Marktprestaties in een flits

Duitsland

- Volgens de Duitse Federale Vereniging voor Informatietechnologie, Telecommunicatie en Nieuwe Media (BITKOM) steeg de totale verkoop van consumentenelektronica/ICT in 2016 met 1,0% tot EUR 159,3 miljard. Deze trend houdt naar verwachting aan in 2017, met een verwachte groei van 1,3%.
- Terwijl verwacht wordt dat de omzet in de segmenten consumentenelektronica en telecommunicatie verder daalt na de daling in 2016, zou de IT-verkoop (IT-hardware, -software en -diensten) met 2,7% moeten stijgen. In dit segment is de softwareverkoop (+ 6,3%) naar verwachting de grootste groeifactor, net als in de voorgaande jaren.
- Ondanks de aanhoudende groei van de verkoop werken de meeste bedrijven met zeer krappe marges, als gevolg van de zware concurrentie in alle deelsectoren. Samen met de scherpe prijserosie resulteerde dit in een verdere consolidatietrend. Tenzij ze goed gevestigd zijn in nicheproducten, zijn kleine bedrijven de verliezers in dit keiharde bedrijfsklimaat – en zullen dat ook blijven.
- Betalingen in de ICT-gebeuren na gemiddeld 30 à 60 dagen. Door de moeilijker marktomstandigheden (bijvoorbeeld prijzenoorlogen) verwacht men in 2017 een lichte toename van het aantal betalingsachterstanden en insolventies (in 2016 daalde het aantal faillissementen in de ICT-sector met 6%).
- Ons acceptatiebeleid voor de ICT-sector is over het algemeen neutraal. Aangezien ICT een zeer snel evoluerende en innovatieve sector is met een scherpe prijserosie en zware concurrentie, hebben we uitgebreide informatie nodig voor elk bedrijf dat we accepteren (bijvoorbeeld tussentijdse cijfers, kasbegroting, overzicht van de kredietlijnen bij banken, etc.).
- Verscheidene ICT-bedrijven zoals IT-distributeurs van tablets en gsm's waren (soms onbedoeld) betrokken bij MTIC-fraudegevallen (intra-communautaire ploffraude, waarbij misbruik wordt gemaakt van de btw-regels die stellen dat voor grensoverschrijdende transacties tussen EU-lidstaten een btw-tarief van nul procent geldt). Hier besteden we extra aandacht aan, omdat zelfs onschuldige bedrijven verstrikt kunnen raken in een btw-carrousel en aanzienlijke fiscale schulden kunnen oplopen, met liquiditeitsproblemen, 'bevrozen' van rekeningen door belastingdiensten tot gevolg, naast het negatieve effect van een gemiste verkoop aan klanten die niet graag producten kopen van leveranciers die worden vervolgd.

Japan

- De Japanse ICT-sector is goed gevestigd en staat wereldwijd bekend om zijn uitmuntendheid en innovatie. Japan is de op een na grootste ICT-markt in Azië-Pacific, na China; bekende bedrijven zoals Hitachi, Sony, Panasonic en Toshiba hebben een groot deel van de markt in handen.
- In 2016 groeide de toegevoegde waarde van de Japanse ICT-sector met 1,5%. Voor 2017 verwacht men een groei van 1,3%. Vorig jaar profiteerde de binnenlandse markt voor consumentenelektronica van de waardeinstijging van de yen, de hoge gezinsinkomens en de grote vraag naar de nieuwste apparaten. Aangezien voor 2017 echter een tragere waardeinstijging van de yen wordt verwacht, zal de groei van de koopkracht naar verwachting vertragen tot 0,6%, met een totale koopkracht van USD 57,6 miljard. Tussen 2016 en 2020 zal de markt voor consumentenelektronica naar verwachting krimpen met een 'compound annual growth rate' (CAGR) van 0,5%, door de hoge mate van marktverzadiging (hoge penetratie van apparaten over alle segmenten) en de ongunstige demografische ontwikkelingen.
- Japanse ICT-bedrijven krijgen makkelijk leningen, aangezien banken uitermate bereid zijn om leningen te geven en de rentevoeten laag zijn. De huidige regering staat volop achter bankleningen en zet banken onder druk om zelfs aan zwakke bedrijven te lenen. Een hoge hefboomwerking is dan ook normaal in Japan.
- Betalingen in de ICT-sector gebeuren na gemiddeld 30 à 90 dagen. De bedrijfscultuur in Japan moedigt stipte betalingen aan, zodat het aantal late betalingen laag is. Het aantal insolventies in de ICT-sector is laag en zou stabiel moeten blijven in 2016.
- Ons acceptatiebeleid voor deze sector is over het algemeen open, dankzij de stabiele vooruitzichten voor de groei en marges, het lage aantal insolventies en het goede betalingsgedrag, alsook het feit dat de markt wordt gedomineerd door grote bedrijven en gevestigde binnenlandse ondernemingen.

Verenigde Arabische Emiraten

- De ICT-waardeketen in de VAE omvat verkopers, distributeurs, detailhandelaren in energie, wederverkopers en andere kleine detailhandelaren; productie valt hier niet onder. De meeste verkopers en distributeurs zijn aanwezig in de vrijhandelszones van Dubai en distribueren van daaruit naar het hele Midden-Oosten.
- Sinds eind 2015 oefenden de lage olieprijsen een neerwaartse druk uit op de economie en de discretionaire uitgaven, waaronder het ICT-segment. Voor 2017 wordt de waarde van de ICT-markt, die stabiel is gebleven sinds 2015, geschat op USD 4,5 miljard.
- Net als in 2016 wordt de ICT-markt in de VAE gekenmerkt door zware concurrentie, marges kleiner dan 10%, lage toetredingsdrempel en een stagnerende groei in deelsegmenten zoals pc's en desktops. De heffing van douaneaccijnzen op bepaalde duurzame consumptiegoederen en IT-producten in India had een negatieve invloed op de algemene vraag naar ICT-producten.
- Sinds 2015 is het aantal betalingsachterstanden en late betalingen sterk gestegen, net als weglopers door cashproblemen in deze sector. Een van de hoofdredenen voor het toegenomen aantal wanbetalingen blijft het gebrek aan steun van banken in de vorm van minder of voorzichtige leningen. Voor 2017 blijven de vooruitzichten op het vlak van betalingsachterstanden en insolventies gematigd.
- Ons acceptatiebeleid blijft zeer selectief; we zijn vooral voorzichtig ten overstaan van distributeurs en wederverkopers die naar landen met grote politieke risico's in het Midden-Oosten en Afrika exporteren.

Zuid-Korea

- Net als de economie in het algemeen is de Zuid-Koreaanse ICT-sector sterk op de export gericht. Na iets mindere prestaties in 2016 steeg de Zuid-Koreaanse ICT-export voor de vijfde maand op rij in maart 2017, dankzij de grotere wereldwijde vraag naar halfgeleiders en schermen. Dat gezegd zijnde is de binnenlandse vraag naar ICT-producten tot dusver zwak gebleven.
- De sector wordt gedomineerd door enkele grote bedrijfsgroepen zoals Samsung, Hyundai en CJ Group. Ondanks de concentratie van grote spelers is de sector zeer volwassen en wordt hij nog steeds als zeer competitief beschouwd. Ondanks enige neerwaartse druk zou de rentabiliteit van de sector over het algemeen stabiel moeten blijven in 2017.
- Ondanks de hoge hefboomwerking en afhankelijkheid van bankleningen in deze sector kunnen de meeste bedrijven over het algemeen op de steun van financiële instellingen rekenen. De rentevoeten voor bedrijven zijn vrij laag en bedrijven lenen van verschillende bedrijven (bijvoorbeeld banken, obligatiemarkt, etc.).
- Betalingen in de ICT-sector gebeuren na gemiddeld 60 à 120 dagen. De afgelopen twee jaar was het betalingsgedrag goed; ook is het aantal betalingsachterstanden en insolventies laag.
- Ons acceptatiebeleid blijft open voor ICT-bedrijven waarvan we de financiële gegevens en bedrijfsinformatie hebben, en die een goede staat van dienst hebben. De vooruitzichten voor de prestaties van deze sector in 2017 zijn positief, dankzij de herstellende export, de toegenomen uitgaven van de openbare sector en het herstellende consumentenvertrouwen. Eventuele protectionistische maatregelen van de Amerikaanse overheid voor de Koreaanse import vormen echter een neerwaarts risico.

Vooruitzichten prestaties sectoren per land

Juni 2017

	Landbouw	Automotive/ Transport	Chemie / Farmacie	Bouw / Bouw- materialen	Duurzame consumptiegoederen	Electronica / ICT	Financiële diensten
België							
Denemarken							
Duitsland							
Frankrijk							
Hongarije							
Ierland							
Italië							
Nederland							
Oostenrijk							
Polen							
Portugal							
Rusland							
Slowakije							
Spanje							
Tsjechië							
Turkije							
VK							
Zweden							
Zwitserland							
Brazilië							
Canada							
Mexico							
VS							
Australië							
China							
Hong Kong	N/A						
India							
Indonesië							
Japan							
Nieuw-Zeeland							
Singapore							
Taiwan	N/A						
Thailand							
VAE							

INHOUDSOPGAVE

UITGEREIDE RAPPORTEN

MARKTPRESTATIES IN EEN
OOGOPSLAG

MARKTPRESTATIES
IN EEN FLITS

OVERZICHTSTABEL

SECTORPRESTATIES

Voeding	Machines	Metaal	Papier	Diensten	Staal	Textiel

Uitmakend

Goed

Redelijk

Matig

Slecht

Sectorprestaties

Veranderingen sinds april 2017

Europa

Rusland

Landbouw

Verhoogd van matig naar redelijk

Automotive

Verhoogd van matig naar redelijk

Beide sectoren beginnen zich te herstellen, doordat de bescheiden economische heropleving blijft aanhouden.

Elektronica/ICT

Verlaagd van redelijk naar matig

Het betalingsgedrag in deze sector is verslechterd, door de dalende vraag van consumenten en de consolidatie van de sector.

Hebt u deze Market Monitor met interesse gelezen? Kijkt u dan ook eens op onze website www.atradius.nl. U vindt hier nog meer Atradiuspublicaties die zich richten op de mondiale economie, waaronder diepgaande landenrapporten, advies over creditmanagement en artikelen over actuele busnessttopics.

Actief op Twitter? Volg [@atradiusNL](https://twitter.com/atradiusNL) of zoek op [#marketmonitor](https://twitter.com/hashtag/marketmonitor) om up to date te blijven met de nieuwste versie.

Volg Atradius op Social Media

[@atradiusNL](https://twitter.com/atradiusNL)

[Atradius-Nederland](https://www.linkedin.com/company/atradius-nederland)

[atradiusNL](https://www.youtube.com/channel/UCatradiusNL)

Atradius N.V.
David Ricardostraat 1 · 1066 JS Amsterdam
Postbus 8982 · 1006 JD Amsterdam
Nederland
Tel.: 020 553 9111

info@atradius.nl
www.atradius.nl